

Vindkraft – generator för hållbar utveckling

SLUTRAPPORT

Hans Pahlin | Erik Löfgren

Sammanfattning

Projekt "Vindkraft – generator för hållbar utveckling" har med Sollefteå kommun som projektägare drivits under perioden 2017-07-01 till 2020-03-31.

Projektet har arbetat för att öka den regionala nyttan av de stora planerade vindkraftsinvesteringarna i Norrlands inland. Projektet har haft som utgångspunkt att vara en generator för utvecklingsarbete i bygderna.

Vidare har stor vikt lagts vid att arbeta med kompetensförsörjningsfrågor och kopplat till det hur man kan attrahera till exempel ungdomar, akademiker och andra identifierade målgrupper att utbilda sig för de olika yrken som finns inom vindkraftsektorn.

Denna slutrapport sammanfattar projektets fyra målområden:

1. Säkerställa kompetens
2. Kommunera branschens utveckling och framtidsmöjligheter
3. Etablera metodik, arbetssätt och nätverk i bestående branschnav
4. Sprida metodik, arbetssätt och nätverk som utvecklats i projektet

Förutom denna slutrapport finns tre delrapporter som en del i projektredovisningen:

- Metodbeskrivning för arbetet att attrahera ungdomar till vindkraftbranschen.
- Metodbeskrivning för att attrahera unga akademiker till branschen.
- Affärsmässiga fördelar med närhet till elproduktion och förslag till fortsatt arbete.

Summary

Project "Windpower – generator for sustainable development" has been run during the period 2017-07-01 to 2020-03-31 with Sollefteå municipality as project owner.

The project has worked to increase the regional benefits of the large planned wind energy investments in the inland parts of Norrland. The project has been based on being a generator for development work in the areas.

Furthermore, great emphasis has been placed on working with skills supply issues and linked to how to attract, for example, young people, academics and other identified target groups to train for the different professions that exist in the wind energy sector.

This final report summarises the four objective areas of the project:

1. Ensure competence
2. Communicating the industry's development and future opportunities
3. Establish methodology, working methods and networks in permanent industry hubs
4. Disseminating methodology, working methods and networks developed in the project

In addition to this final report, there are three interim reports as part of the project report:

- Methodological description for the work to attract young people to the wind industry.
- Methodological description to attract young graduates to the industry.
- Business advantages with proximity to electricity generation and proposals for continued work.

Innehåll

Sammanfattning.....	1
Summary	2
Inledning	4
Projektets genomförande	4
Mål 1. Säkerställa kompetens.....	5
Mål 2. Kommunera branschens utveckling och framtidsmöjligheter för att skapa attraktion till branschen, som anställd eller underleverantör, och på så sätt maximera den regionala nyttan	8
Mål 3. Metodik, arbetssätt och nätverk som utvecklas i projektet sprids och är tillämpligt för andra kommuner som upplever investeringar och reinvesteringar i energisektorn	11
Mål 4. Metodik, arbetssätt och nätverk som utvecklas i projektet sprids och är tillämpligt för andra kommuner och intressenter som upplever investeringar och reinvesteringar i energisektorn	12
Ekonomi	12
Slutord	12

Inledning

Tillsammans med Energimyndigheten har Sollefteå kommun drivit ett projekt för att öka den regionala nyttan av såväl genomförda som planerade vindkraftsinvesteringar i Norrlands inland. Projektet pågick under perioden 2017-07-01 till och med 2020-03-31 i nära samverkan med bland andra olika berörda kommuner i regionen och branschföretag.

Ursprungligt projektavslut var 2019-12-31, men efter samråd med Energimyndigheten beslutades att förlänga projektet med tre månader.

Projektets syfte har varit att bidra till ökad ekonomiska och social hållbarhet i samhället genom att stimulera en positiv regional utveckling med vindkraftsinvesteringar som generator.

Projektet mål har varit att synliggöra den utvecklingspotential som uppstår för det regionala näringslivet vid pågående och planerade investeringar samt analysera och möta behovet av kompetensförsörjning.

Genom projektets aktiviteter har ambitionen varit att den regionala nyttan av (vindkraft-)branschens investeringar ska öka vilket leder till fler företag, fler jobb och annan återbäring som sammantaget leder till tillväxt och hållbar utveckling i regionen.

Projektägare: Sollefteå kommun

Övriga kommuner: Kramfors, Sorsele, Strömsund och Åsele

Branschföreträdare: E.ON, Forsca, SCA Energy, Sollefteåforsens AB, Statkraft och Vattenfall Vindkraft.

Övriga: Akademi Norr, Energidalen i Sollefteå, Energimyndigheten, Länsstyrelsen Västernorrland, Region Västernorrland, Strukturum i Jokkmokk AB och Vindkraftcentrum.se.

Projektets genomförande

Projektet har haft en projektledare och en projektkommunikatör anställda på heltid. Under en kortare period har en yrkes- och studievägledare varit knuten till projektet på halvtid.

Projektorganisationen har letts av projektledare med en styrgrupp bestående av representanter för Sollefteå kommun, Akademi Norr, SCA Energy, Sollefteåforsens AB, Statkraft, Strukturum i Jokkmokk, Vattenfall och Vindkraftcentrum.

Inom ramen för projektet har ett lokalt branschråd bildats i Sollefteå bestående av representanter för kraft- och energibranschen, Sollefteå kommun samt Sollefteå gymnasium och Reveljen lärcenter.

En mängd utåtriktade aktiviteter har genomförts inom ramen för projektet:

- Deltagande i konferenser/mässor: 24
- Genomförda press-/ mediaaktiviteter: 10
- Medverkan på möten med vindkraftinfo: 16
- Samverkansmöten med mera: 29
- Samråd med vindkraftprojektörer: 5 (+ informella träffar)
- Näringslivskontorsträffar: 7
- Företagarträffar: 7
- Skolföreläsningar på högstadie- och gymnasieskolor: 41
- Studiebesök på vindkraftparker med skolelever: 6
- Övriga studiebesök på vindkraftparker: 7
- Styrgruppsmöten: 5
- Övrigt: 30-tal aktiviteter (t ex föreläsningar på föreningsmöten med mera)

Se bilaga **”Sammanställning utåtriktade aktiviteter”** för mer detaljerad redovisning av utåtriktade aktiviteter.

Mål 1. Säkerställa kompetens

Attrahera ungdomar

Projekt ”Vindkraft – generator för hållbar utveckling” har under två års tid arbetat med att ta fram olika koncept för hur vi kan attrahera ungdomar att intressera sig för energiområdet och utbilda sig för att göra sig anställningsbara inom energibranschen.

Projektet har tittat på sju olika områden:

- Skolbesök med föreläsningar på högstadie- och gymnasieskolor
- Studiebesök på vattenkraftverk och vindkraftparker
- Energi-PRAO
- Initiera nya utbildningar
- Medverka på yrkesdagar och utbildningsdagar på högstadieskolor och gymnasier
- Hackaton, mobilspel med mera
- Etablera en kommunikationsplattform

Inom ramen för projektet har vi tagit fram koncept och försöksverksamhet inom dessa sju olika områden vilket redovisas i rapporten

RAPPORT Metodbeskrivning för arbetet att attrahera ungdomar till vindkraftbranschen.

Planläggning och insatser för att locka ungdomar med akademisk utbildning att återvända till regionen

Projekt "Vindkraft – generator för hållbar utveckling" har som mål att bidra till att säkerställa kompetensförsörjningen till branschen. Detta ska bland annat ske genom att arbeta fram metoder och samarbetsformer som ska resultera i en plan för hur ungdomar med akademisk utbildning ska ges möjlighet att återvända till regionen genom projektuppdrag, exjobb och sommarjobb.

Mål:

- Antal ex-jobb som kanaliseras till regionen genom projektet: 10.
- Antal sommarjobb för akademiker: 10

Under projekttiden har numerärmålen inte uppfyllts. Projektet har istället fokuserat på metoder och samarbetsformer för att skapa förutsättningar för att numerärmålen på sikt ska kunna uppfyllas. Denna avgränsning har kommunicerats under projektets gång och förankrats i projektets styrgrupp.

Det är sju olika metoder och/ eller koncept som vi identifierat och belyst närmare. Några har vi tillämpat och några är förberedda för att kunna användas i skarpt läge.

De metoder/ koncept som presenteras är:

- Akademikerlunch
- "Fyr-ettan" på gymnasiet
- Event för att attrahera akademiker
- Lokalt branschråd för inventering av ex-jobb, sommarjobb och framtida anställningar
- Talent Acquisition vid rekrytering
- Marknadsföringsprojekt med ambassadörer/influencers
- Skolföreläsningar och studiebesök

Inom ramen för projektet har vi tagit fram koncept och försöksverksamhet inom dessa sju olika områden vilket redovisas i rapporten

RAPPORT Metodbeskrivning för att attrahera unga akademiker till branschen

Utreda möjliga metoder för att validera nyanländas kunskaper och skapa snabbspår till branschjobb

Det finns en oprövad målgrupp för yrket, nyanlända. Sollefteå kommuns projekt "Generator för hållbar utveckling" har undersökt möjligheter inom förnybar energi för målgruppen tillsammans med arbetsförmedlingen lokalt och regionalt.

Projektet "Vindkraft – generator för hållbar utveckling" har bland annat arbetat med att identifiera olika möjligheter för att trygga kompetensförsörjningen gällande vindkrafttekniker.

En väg är att nyttja kompetensen hos "nyanlända", dvs så kallade "nysvenskar" som nyligen anlänt till Sverige och undersöka möjligheten till någon form av "snabbspår" in i yrket vindkrafttekniker.

Projektet har samverkat med Länsstyrelsen Västernorrlands integrationsprojekt, Energiföretagens projektkoordinator för "välutbildade nyanlända", Uppsala universitet, Hjalmar Strömerskolan i Strömsund, Arbetsförmedlingen lokalt/ regionalt Västernorrland och Arbetsförmedlingen centralt samt Reveljen (Sollefteå kommuns lärcenter).

I samverkan med dessa aktörer har projekt "Vindkraft – generator för hållbar utveckling" tagit fram ett 6-punktsprogram att följa för att möjliggöra för nyanlända att påbörja utbildning till vindkrafttekniker alternativt validering till yrket.

Upplägget har tagits fram och diskuterats vid fyra olika träffar/ workshops inkluderat studiebesök på Hjalmar Strömerskolan och vindkraftsparken Ögonfågeln där diskussioner förts med representanter för YH-utbildningen respektive representanter för en arbetsgivare (Statkraft).

Flödesschema:

1. Validering av personens förkunskaper (använd branschens metod för validering).
2. Språkkompetens (samarbeta med SFI)
3. Gymnasiekompetens (har personen rätt gymnasiekompetens eller kan annan erhållen kompetens valideras)
4. B-körkort. Internationellt körkort har begränsad giltighet. Därför måste personen ifråga ta svenskt B-körkort
5. Ansökningskrav att ha last kursen Praktisk ellära (100 p)
6. Redo att påbörja YH-utbildning till vindkrafttekniker.

Under projekttiden har numerärmålen inte uppfyllts. Projektet har istället fokuserat på metoder och samarbetsformer för att skapa förutsättningar för att numerärmålen på sikt ska kunna uppfyllas. Denna avgränsning har kommunicerats under projekts gång och förankrats i projektets styrgrupp.

Etablera en ny informations- och kommunikationsplattform

Inom ramen för projektet har en ny webbaserad kommunikationsplattform tagits fram. Uppdraget har varit att via plattformen nå ungdomar. Därför har projektet samverkat med Sollefteå kommuns så kallade Ungdomsdelegation. Ungdomsdelegationen leds av Sollefteå kommuns Ungdomsenhet och består av högstadie- och gymnasieungdomar från skolor i Sollefteå kommun.

Tack vare värdefull "input" från ungdomarna har projektet tagit fram en webbplats under domänen "**energidalen.nu**" som kan bestå och utvecklas över tid även efter projektets avslut.

Kommunikationsplattformen interagerar med sociala media, kan även vara "värd" för den digitala leverantörsdatabas som projektet samverkar med vindkraftcentrum om och även användas om någon eller några av de olika idéer som presenteras i rapporten "*Metodbeskrivning för arbetet att attrahera ungdomar till vindkraftbranschen*" kommer att realiseras efter projektets avslut.

Mål 2. Kommunera branschens utveckling och framtidsmöjligheter för att skapa attraktion till branschen, som anställd eller underleverantör, och på så sätt maximera den regionala nyttan

Kommunikationsplan

Projektet har tagit fram en kommunikationsplan som fortlöpande reviderats under projektets gång. Kommunikationsplanen finns med som bilaga till denna slutrapport.

Skapa en attraktiv och synlig marknadsplats för underleverantörer

Projektet har samverkat med Vindkraftcentrum och marknadsför den digitala leverantörsdatabas som tillhandahålls av Vindkraftcentrum. Se bilaga för exempel på hur den ser ut.

Inventera och kartlägga företag som har affärsmässig fördel av närhet till områden med elproduktion.

Sollefteå kommun producerar mycket energi som många andra kommuner inom nätområde SE 2 och både området och SE 2 skulle "må bra" av några industrier som gör större uttag.

Under projekttiden har vi arbetat upp en kunskap om vilka förutsättningar som elintensiva industrier vill ha samt testat och skapat en metodik för att scanna förutsättningarna i ett område, för att fördjupa sig i förutsättningar har vi samarbetat med Mittuniversitetet och E.ON.

Idag har Sollefteå kommun en stark position inom energiområdet. Sollefteå är en av Sveriges största producenter av förnybar energi genom vattenkraft och vindkraft. Den framtida omställningen till förnybar elproduktion med målet 100% förnybar energi till 2040 ger stora möjligheter för Sollefteå kommun. Denna position inom energi har potential att attrahera etableringar av elintensiv industri.

I rapporten har vi valt att avgränsa till att avhandla elintensiva företag och vilka affärsmässiga fördelar de har av närhet till områden med elproduktion.

Läs vidare i delrapporten.

RAPPORT: Affärsmässiga fördelar med närhet till elproduktion och förslag till fortsatt arbete

Inventera och kartlägg investeringsprojekt och synliggör dessa via olika informationskanaler.

Projektet har inventerat och varit kontakt med projektörer som planerar att påbörja investeringar inom projektets geografiska område. Inom tidsramen för projektet har dock inga investeringsbeslut fattats varför det inte funnits några beslutade investeringsprojekt att synliggöra.

Projektet har däremot varit kontakt med projekt som ligger i "grannkommuner" och samverkat där för att bidra till regional affärsnytta, bland annat Björkvattnet i Ragunda kommun.

Vidare har projektet på uppdrag av näringslivsenheterna på Sollefteå och Kramfors kommuner gjort en inventering av lämpliga "sajter" för service/ boende i planeringsarbetet för Kabekos sex planerade vindkraftparker i Sollefteå och Kramfors kommun. Underlaget har sammanställts i en folder som är förberedd att kunna spridas analogt och digitalt om/när investeringsbeslut för projekten fattas.

Se bilaga för sammanställningen "Tänkbara lokaliseringar för boende- och servicesajter"

Inventera och kartlägg regionala företag med kompetenser till nytta för energibranschen

Ett motsvarande arbete har gjorts av Vindkraftcentrum. Projektet har samverkat med Vindkraftcentrum och marknadsför den digitala leverantörsdatabas som tillhandahålls av Vindkraftcentrum för att synliggöra dessa regionala företag.

Se bilaga för exempel på hur den ser ut.

Ordna en årlig nätverkskonferens för producentföretag och underleverantörer

Projektet har haft som mål att genomföra tre nätverkskonferenser där producentföretag och underleverantörer möts med minst 70 deltagare varav 90 % är nöjda.

Med anledning av brist på pågående investeringsprojekt har numerärmålen inte kunnat uppfyllas. En näringslivsträff har genomförts. Ytterligare en näringslivsträff planerades men fick ställas in med kort varsel på grund av Coronaviruset.

I januari 2019 arrangerades en nätverksträff med producentföretag och underleverantörer i Näsåker. Vid träffen medverkade drygt 50 deltagare. Enligt en enkät var samtliga som svarade på enkäten nöjda med träffen och gav nätverksträffen ett snittbetyg på 9,3 över "nöjd/nytt" där 1 var lägst och 10 högst.

Projektet hade bjudit in till och planerat för en nätverksträff med producenter och lokala/ regionala underleverantörer i samband med projektets avslutningsseminarium den 17 mars 2020. Drygt 70 personer var anmälda till seminariet.

På grund av Coronavirus och rekommendationer från Folkhälsomyndigheten fick tyvärr den nätverksträffen/ seminariet ställas in.

Bilagor:

- Inbjudan företagsträff Näsåker 2019-01-28
- Sammanställning enkät företagsträff Näsåker 2019-01-28
- Inbjudan avslutningsseminarium i Sollefteå 2020-03-17
- Program avslutningsseminarium Sollefteå 2020-03-17

Skapa analoga och digitala informationskanaler

Projektet har haft i uppdrag att skapa analoga och digitala informationskanaler för att synliggöra affärsmöjligheter med målet att nå minst 150 besökare per år.

Nyhetsbrev: För att nå målen har projektet gett ut månatliga digitala nyhetsbrev som skickats till drygt 200 mottagare via e-post, publicerats och arkiverats på webbplatsen samt marknadsförts på projektets Facebooksida.

Sociala medier: Projektet har varit aktivt med att använda Facebook för att dels informera om projektets egna aktiviteter, dels vad som är på gång i "branschen".

Webbplats: Projektet har använt webben för att synliggöra olika aktuella projekt.

Företagsträffar: Projektet har medverkat vid ett flertal informationsträffar för företagare, bland annat företagsfrukostar, lunchföredrag och kvällsmöten för att informera om aktuella projekt.

Nyhetsmedia: Pressmeddelanden, tidningsartiklar, debattartiklar och annonser i lokal/ regional nyhetsmedia.

Bilagor:

- Skärmdumpar webbsida och Facebook
- Exempel debattartikel, nyhetsartikel och annons

Skapa nätverk mellan branschen och andra främjandeorganisationer

Projektet har medverkat till att skapa kontaktytor mellan branschen och främjandeorganisationer som till exempel olika företagarorganisationer som Företagarna och Lantbrukarnas riksförbund.

I projektet har vi haft kontakt med 61 olika företag som har direkt koppling till vårt arbete och/eller till branschen (målet minst 50 företag).

Mål 3. Metodik, arbetssätt och nätverk som utvecklas i projektet sprids och är tillämpligt för andra kommuner som upplever investeringar och reinvesteringar i energisektorn

Plan för bestående metoder och samarbetsformer

Sollefteå kommun har genom projektet inlett ett samarbete med Mittuniversitet för att analysera Sollefteås möjligheter växa ytterligare inom energisektorn och lösningar för kompetensförsörjning.

I studien "Elproduktion och industriell etablering i Sollefteå" som gjorts av Pro&Pro i december 2019 på uppdrag av Sollefteå kommun och Mittuniversitetet analyseras Sollefteås möjligheter växa ytterligare inom energisektorn och lösningar för kompetensförsörjning. Resultatet är att utvecklingspotentialen att växa är stor.

I rapporten presenteras förslag på hur arbetet kan drivas vidare.

Bilaga: Studien "Elproduktion och industriell etablering i Sollefteå"

Organisationsförslag för verksamhetens fortsättning

Projektet föreslår att arbetet som inleds inom ramen för projekt "Vindkraft generator för hållbar utveckling" drivs vidare inom ramen för Sollefteå kommuns utvecklingsbolag Energidalen i Sollefteå AB

Beslutsunderlag för fortsatt verksamhet

Projekt "Vindkraft generator för hållbar utveckling" har tagit fram förslag till affärsplan för Energidalen i Sollefteå AB vilken har antagits av Kommunstyrelsen i Sollefteå kommun och styrelsen för Energidalen i Sollefteå AB. Affärsplanen har vidare förankrats i styrgruppen för projektet.

Bilaga: Organisationsförslag och affärsplan för Energidalen i Sollefteå AB

Mål 4. Metodik, arbetssätt och nätverk som utvecklas i projektet sprids och är tillämpligt för andra kommuner och intressenter som upplever investeringar och reinvesteringar i energisektorn

Projektmedarbetarna har fortlöpande under projektets gång haft kontakt med de kommuner, branschföreträdare och andra aktörer som är medfinansierare i projektet. Vid dessa kontakter (såväl fysiska som digitala) har projektmedarbetarna redovisat genomförda aktiviteter, resultat och presenterat planerade aktiviteter.

Resultaten har fortlöpande spridits via olika kommunikationskanaler som till exempel digitalt nyhetsbrev, webbplats, sociala medier, nätverksträffar, konferenser/ mässor och medverkan på olika informationsträffar.

Ekonomi

Projektets ekonomi är i balans och redovisas i särskild ordning.

Slutord

Vi vill avslutningsvis tacka alla som vi haft förmånen att få samverka med vid genomförandet av detta projekt.

Även om projektet nu avslutats kommer frågorna att drivas vidare och de koncept och metoder vi tagit fram inom ramen för projektets olika delaktiviteter har möjlighet att tillämpas och implementeras när intentionerna i projektet nu får förutsättningar att drivas vidare inom ramen för Energidalen i Sollefteå AB.

Sollefteå 2020-03-31

Hans Pahlin och Erik Löfgren